

Psalm 137:2a – Wilgen of populieren?

Iedereen zal het erover eens zijn dat in relatie tot het thema van de gehele psalm, deze vraag een volstrekt onbeduidend detail betreft. Niettemin is het toch interessant, juist dat thema klinkt toch door in de beschouwing ervan. Om te beginnen de transliteratie en de letterlijke vertaling, waarbij in de vertaling de bomen zijn vervangen door xxx, de muziekinstrumenten door yyy.

"ál "araaviém b.toocháah | aan xxx in haar midden
taaliénoe kinorootéinoe | hebben wij opgehangen onze yyy

De opvatting over de betekenis van de betreffende woorden is in de loop van de tijd ook wel wat veranderd, zoals uit een aantal vertalingen mag blijken.

- Statenvertaling:** Wij hebben onze harpen gehangen aan de wilgen, die daarin zijn.
Van der Palmvertaling: Aan de wilgen in dat land, hebben wij onze cithers opgehangen.
NBG: Aan de wilgen aldaar hingen wij onze citers; ...
NW: Aan de populierbomen in haar midden Hingen wij onze harpen op.
Herziene NW (2017): Aan de populieren in haar midden hingen wij onze harpen.
Soncino – The Psalms: Upon the willows in the midst thereof We hanged up our harps.
A.C. Feuer - Tehillim: On the willows within it we hung our *kinors*.
Gerhardt/van der Zeyde: Aan de populieren rondom hadden wij onze harpen gehangen.
Willibrordv. (1996): ... onze citers hingen al aan de wilgen.
Naardense Bijbel: Aan de wilgen die daar staan hebben wij onze harpen gehangen.
NBV: In de wilgen op de oever hingen wij onze lieren.
NIV: There on the poplars we hung our harps.
TLVG: Hoog in de populieren hadden wij onze lieren gehangen.

Resumerend, de bomen die het vaakst worden genoemd zijn wilgen en populieren.

Het gebruikte woord voor de bomen is "**araaviém** – meervoud; als enkelvoud wordt genoemd: "**araaváah**. Over dat woord wordt echter verschillend gedacht.

- Lisowsky's *Konkordanz zum Hebräische Alten Testament* vermeldt de plaatsen waar het woord voorkomt, Lev. 23:40, Job 40:22, Jes.15:7; 44:4 en Psalm 137:2 - slechts vijf keer dus en met grote verschillen in locatie. Men geeft daarbij de volgende vertaling (d/e/l):

Eufratpappel / Euphrates-poplar / Populus Euphratica Oliv.

Opmerkelijk is dat er in Ezech. 17:5 gesproken wordt over een boom met de naam **Tsaf.Tsaafáah**, een naam die in dit handboek wordt vertaald met 'Weide / willow / Salix Safsaf Forskål'.

- *The Complete Hebrew-English Dictionary* van R. Alcalay vertaalt echter precies omgekeerd; voor **Tsaf.Tsaafáah**: poplar, maar voor "**araaváah**: willow; willow branch (esp. the twigs of the Lulab), salix (**ha-"arvaati.iém** genoemd als de familieaanduiding voor de Salicaceae)..

- Benjamin Davidson geeft in *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*:
oziers, willows.
- Fürst in *Hebräisches und Chaldäisches Handwörterbuch über das Alte Testament*:
Weide, als ein wasserliebender, an Wasserbächen wachsender Baum.
- Gesenius in *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament* :
ein am Wasser wachsender Baum (...) aber nicht die Weide, sondern *populus Euphratica*
(...) Auch in Ps 137 2 ist dieser Baum nicht die Trauerweide (*salix Babylonica*) gemeint.
- Koehler / Baumgartner in *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*:
Euftratpappel - *populus Euphratica Oliv.*
- Brown/Driver/Briggs noemen in *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*:
poplar (*populus Euphratica*).

Het lijkt hier en daar een verdeeld beeld, maar de verschillen zijn minder groot dan het verschil in naam doet vermoeden. Populieren en wilgen zijn sterk verwante soorten, ondersoorten van de familie der *Salicaceae*, met per ondersoort ook weer heel veel variaties.

Iets over beide boomsoorten, in een FAO-publicatie, *Forestry in Iraq* door G.W. Chapman staat vermeld dat daar zowel de populier (*Populus euphratica*) als verschillende soorten wilgen voorkomen. Hetzelfde geldt voor Palestina; *The Jewish Encyclopedia* schrijft onder het lemma *Willow* over dat gebied:

Willows and poplars are numerous in Palestine. In all regions the white willow (*Salix alba*) and the Euphrates poplar (*Populus Euphratica*) occur with great frequency, while the crack-willow (*Salix fragilis*) and the white poplar (*Populus alba*) are also common. On the banks of the Jordan and in the valleys of the Dead Sea grow the *Salix safsaf* and its variety, the *Salix hierochuntica*. The following species also occur, although less frequently: (...) The "willows" of the Bible ("**araaviém**, Isa. xv. 7, xlv. 4, and Ps. cxxxvii. 2, Lev. xxiii. 40 and Job xl. 22) were the Euphrates poplars, although the Mishnah interprets "**araaviém** as "willows," despite the Talmudic traces that the willow had previously been termed **Tsaf.Tsaafáh** (comp.Ezek. xvii. 5).

Er lijken heel wat redenen te zijn om aan te nemen dat het bij "**araaviém** toch gaat om de *Populus Euphratica*, met daarbij dan 'populieren' als correcte vertaling. Niettemin is er ook niet zo heel veel mis met de vertaling 'wilgen', al was het maar vanwege het spraakgebruik.

Zoals Gesenius al noemde, komt de 'treurwilg' (*salix Babylonica*) niet in aanmerking. Eerder lijkt het omgekeerde het geval; de vorm wekt de associatie met het werkwoord 'treuren' en dat heeft Linnaeus er waarschijnlijk toe geleid deze naam te kiezen.

Een van de 'International Poplar Commission Thematic Papers' is getiteld 'POPLARS AND WILLOWS IN THE WORLD'. Al in de introductie van deze documentatie staat over de familie *Salicaceae*:

This family—division Magnoliophyta, class Magnoliopsida (dicots), subclass Dilleniidae, order Salicales—includes the familiar genera *Populus* (poplars, cottonwoods, and aspens) and *Salix* (willows, sallows, and osiers). Together *Populus* and *Salix* comprise 400 to 500 species, although there is no agreement among taxonomists as to the exact number. (...) The recent DNA sequencing of the *Populus* genome produced evidence supporting the conclusion that the lineages of *Populus* and *Salix* share the same large-scale genomic history.

En verder:

Willows are mentioned in the Old Testament, and they were highly regarded; e.g., “You shall take on the first day the fruit of goodly trees, branches of palm trees, and boughs of thick trees, and willows of the brook” (Leviticus 23:40). * Some scholars think that these “willows” may in fact have been *Populus euphratica*, but that speculation is beyond resolving.

Deze laatste opmerking gaat vooral over het doel van de publicatie, die bomen beschrijft, geen Bijbelteksten interpreteert.

Over de *Populus Euphratica* staat er:

***Populus euphratica* Olivier, Euphrates poplar.** The most well-known and widely distributed member of section *Turanga*, Euphrates poplar is an extraordinary species.

It occurs in a discontinuous natural range from Morocco and Egypt in Africa, through the Middle East to central and western Asia, spanning 115° in longitude (Map 2).³ Its latitudinal and altitudinal ranges also are remarkable—from 48 to 49° north in Kazakhstan to 15° north in Yemen and from 390 m below sea level in the Dead Sea depression to 4500 m in Kashmir.

Dit is uiteraard de verspreiding in deze tijd; in hoeverre dit in de loop der eeuwen is veranderd, blijft buiten beschouwing nu; de kaart toont de geschiktheid van de *Populus Euphratica* voor de genoemde gebieden.

Bovenstaande foto is niet afkomstig uit het gebied rond de Eufraat, maar laat wel de verschijningsvorm van de *Populus Euphratica* goed zien. De voornoemde publicatie beschrijft de uiterlijke kenmerken:

The slender, sympodial branches; small, downy buds; and dense pubescence on lower leaf surfaces of *P. euphratica* are indicative of the hot, dry environments in which it typically grows. (...) Euphrates poplar typically has a short, stocky bole (to 1.5 m diameter) and branchy crown and often grows in shrubby thickets that may arise from root suckering. Its typical habitat is along watercourses, in riverine tugai forests, and in wadis, but it also occurs in oases and on sand dunes. In favorable locations in central Asia it attains commercial size (up to 25 m tall) and quality and can live to 200 years of age. The fibrous, platy, exfoliating bark on older trees is distinctive. Euphrates poplar grows on a variety of soil types and can tolerate hot, arid, saline conditions, waterlogging, and sand storms. (...) Best growth occurs when ground water is within 2 to 4 m from the surface. The requirement of flooding for the establishment of *P. euphratica* seedlings also is well known.

Terug naar de interpretatie van het woord "**araaviém**". Het zou natuurlijk kunnen gaan om een specifieke soort, maar het zou zich ook goed kunnen laten lezen als een globale aanduiding, zoals men ook over 'palmen' spreekt; lokale soortverschillen zouden daardoor in de naam niet uitkomen. Vanuit dat standpunt is er dan ook niet veel mis mee om toch met 'wilgen' te vertalen, mits men in het achterhoofd houdt, dat met het woord 'wilgen' ook de verwante 'populieren' zouden kunnen worden begrepen.

Misschien is een verklaring voor de traditionele weergave 'wilgen' gelegen in het feit, dat dat in Europa destijds de opvatting was, gebaseerd op de bomen die hier specifiek bij het water groeien. Daarnaast heeft Psalm 137:2 waarschijnlijk aan de wieg gestaan van de zegswijze 'iets aan de wilgen hangen', ergens mee ophouden. Natuurlijk zou het ingeburgerd zijn van deze uitdrukking een reden kunnen zijn om toch met 'wilgen' te vertalen – geen enkele oud-wielrenner heeft zijn fiets aan de 'populieren' gehangen, wel aan de 'wilgen'. Aan de andere kant zou juist dát een reden kunnen zijn om toch wél met 'populieren' te vertalen, namelijk om weg te blijven van die populaire zegswijze, die alleen maar een verkeerde gedachte oproept. Die doet namelijk veel afbreuk aan datgene wat de psalmist wil zeggen! Net zo goed als een populair lied als 'By the rivers of Babylon' van Boney M een volstrekt verkeerd beeld oproept.

Een oud-wielrenner hangt zijn fiets aan de wilgen, omdat hij niet meer wil of kan fietsen, niet om die fiets aan het zicht te onttrekken, die te verstoppen. Maar juist dat is echter wat de Israëlieten deden! Het was hun verdediging tegen hun bewakers die vreugdebetoon verlangden van de Israëlieten die diep verdriet hadden.

Die treurnis was niet alleen heimwee, zoals bij oppervlakkige lezing misschien zou kunnen worden gedacht; nee, het betrof afschuwelijk verdriet, de treurnis om de stad en het heiligdom die in puin waren gelegd en het verschrikkelijke trauma, de afschuwelijke moord op hun weerloze kinderen. Daarbij kwam het blasfemische karakter, men wilde de heilige liederen horen, de liederen van Sion en van Jehovah! Dat was niet alleen een kwestie van niet-kunnen of niet-willen, het was de bewuste weigering om te spelen.

De psalmist beschrijft de twee manieren waarop zij weigerden te spelen zonder verder lijden over zich af te roepen.

- a) Zij hingen hun muziekinstrumenten letterlijk 'óp bomen', weergegeven met 'hoog in de populieren'. Geen normale opslag voor instrumenten, die zou men normaliter bewaren waar men woont. Maar door de instrumenten op de genoemde wijze aan het oog te onttrekken konden zij weigeren te spelen door te zeggen: 'Wij kunnen niet spelen, wij hebben geen instrumenten ...' En men had rekening gehouden met mogelijke huiszoeking.
- b) En als die bewakers, toch zó benieuwd, hen daarop instrumenten zouden verschaffen? Dan was daar de tweede verdediging: 'Wij kunnen niet spelen, wij zijn het vergeten ...'

Die laatste reden is net zo goed als de eerste niet waar; de psalmist bezweert Jeruzalem juist dat dat zeker niét het geval is.

Als afsluiting, Psalm 137 in vertaling:

Aan Babels rivieren,
daar zaten wij ...
Daarbij weenden wij,
terwijl wij dachten aan Sion.

Hoog in de populieren
hadden wij onze lieren gehangen.
Want onze cipiers daar vroegen ons
om tekst en uitleg over de zang;
onze kwelgeesten verlangden vreugdebetoon:
'Zingt ons wat van Sions liederen!'
O hoe zouden we dat kunnen zingen,
Jehovah's lied
op vreemde bodem?

Maar als ik u zou vergeten, Jeruzalem,
dan moge mijn rechterhand het af laten weten!
Laat mijn tong aan mijn verhemelte kleven
als ik u *niet* zou gedenken,
als ik Jeruzalem *niet* zou verhogen,
hoger dan mijn grootste vreugde.

O Jehovah, denk aan de Edomieten,
aan Jeruzalems dag,
aan degenen die riepen:
'Gooi plat die stad, plat die stad,
alles erin tegen de grond!'

O dochter van Babel, u die ter plundering staat:
gelukgewenst vast, hij die u vergelden zal,
door u te doen wat u *ons* hebt gedaan.
Gelukgewenst vast, hij die grijpt dan
en verplettert: *uw* peuters tegen de rots!

Voor het laatst bijgewerkt: 3 juni 2019